

Ni dvoma, da je mogoče dobro zagovarjati zahtevo, naj bo duhovnik čim bolj blizu tistim, ki jim oznanja božjo besedo. Avtorji opozarjajo na zgled sv. Pavla, ki je bil z vsem svojim življenjem blizu ljudem, h katerim ga je Kristus poslal, »da bi vse pridobil za Kristusa« (navaja R. Salaün v knjigi »Qu'est-ce qu'un prêtre?« Paris 1965, 35). V prvih stoletjih ni bilo razlike med laiki in duhovniki niti pri bogoslužnih opravilih, toliko manj v običajnem življenju in na cesti.

Papež Celestin I. je pred 1500 leti pisal škofom v Galiji, ko je zvedel, da nekateri hočejo s posebno vrsto obleke ljudem pokazati svoje notranje krepostno življenje: »Od ljudstva ali od drugih nas mora razlikovati naš nauk (znanje), ne pa obleka; obnašanje, ne pa oblačenje; čista vest, ne pa obredi. Če bomo namreč začeli iskati novosti, bomo poteptali izročilo, ki so nam ga sporočili predniki; nadomestili ga bomo s praznoverjem. Preprostih ljudi ne smemo zavajati; bolj smo jih dolžni poučevati kot pa pred njimi igrati. Ni naša naloga vplivati na njihove oči, ampak jim srca utrjevati v zapovedih«¹⁾ (Epist. ad episcopos prov. Viennensis et Narbonensis, PL 50, 431; na pismo opozarja prej navedena knjiga).

Papež Leon XIII. je že v prejšnjem stoletju opozarjal, naj se duhovniki »ne zapirajo v cerkve in župnišča, ampak naj gredo med ljudi ter naj se z vsem srcem zavzamejo za delavca, ubogega, za človeka nižjih slojev« (navaja Salaün, 42). Naročal pa je nekaj, česar s tradicionalnim načinom pastirovanja ni bilo mogoče doseči, kot priča zgodovina. Zato se zdaj marsikje trudijo, da bi to dosegli tudi s sprostivjo glede duhovniške noše in celo v tipično romanških deželah kot prvo stopnjo dovoljujejo hoditi brez talarja.

Podobno je bilo z zahtevo Leonovega naslednika sv. Pija X., naj bi ljudje dejavno sodelovali pri maši s petjem: danes vidimo, da tega kljub vsemu prizadevanju ni bilo mogoče doseči, dokler ni koncil omogočil sodelovanja s petjem v domačem jeziku.

Kakor so dušnopastirski razlogi narekovali spremembe v liturgiji, tako isti razlogi narekujejo, da cerkvena oblast omogoči duhovnikom večjo bližino ljudem tudi glede oblačenja. Navedene besede papeža Celestina nas opozarjajo, da tako gledanje ni nekaj novega in nevarnega, ampak je v zvezi sprisanim cerkvenim izročilom.

MARIJAN SMOLIK

II INTERNACIONALNI SKOLASTIČKI KONGRES U OXFORD-EDINBURGHU, 11—17. IX 1966,

— U spomen 700-godišnjice rođenja bl. Ivana Duns Skota —

Ove godine proslavljena je, na dostojan i svečan način, 700-godišnjica rođenja franjevačkog vodećeg filozofa i teologa **IVANA DUNS SKOTA** održanjem u Oxfordu i Edinburghu II Internacionalnog Skolastičkog Kongresa. Kongres je zamislio, organizirao i vodio hrvatski mariolog u Rimu, m. p. o. **Karlo dr Balić**, predsjed-

1) Discernendi a plebe vel caeteris sumus doctrina, non veste; conversatione, non habitu; mentis puritate, non cultu. Nam si studere incipiamus novitati, traditum nobis a patribus ordinem calcabimus, ut locum supervacuis superstitionibus faciamus. Rudes ergo fidellium mentes ad talia non debemus inducere. Docendi enim sunt potius quam ludendi. Nec imponendum eorum est oculis, sed mentibus infundenda praecepta sunt.

nik Papinske Marijanske Akademije, predsjednik Komisije za kritično izdanje Duns Skotovih djela i profesor Mariologije na papinskoj univerzi Antonianum — u Rimu.

Budući da je **Ivan Duns Skot** rođen u Dunsu, kod Edinburgha, u Škotskoj, a bio je student i profesor u Oxfordu, Cambridgeu i Parizu, o. Balić odlučio je da se Kongres održi u Oxfordu i Edinburghu od 11. do 17. IX, t. g. On je ovaj Kongres pripravljaio dvije godine. Poletio je i u Ameriku za skupljanje fonda, jer je trebalo izraditi veliki **spomenik u Dunsu, i spomen ploče u Oxfordu, Cambridgeu i Dunsu**. On je, kao vrlo okretni organizator proveo i idejnu propagandu u filozofsko-teološkim krugovima, tako da je za Kongres dobio kao referente i koreferente vrlo ugledne učenjake iz Evrope i Amerike, teologe i filozofe, svećenike, redovnike i civilne profesore, stručnjake skotizma.

Da je Kongres izvanredno uspio na prvom je mjestu zasluga **sv. Oca Pavla VI** koji je pred Kongres uputio englesko-škotskom Episkopatu Apostolsko pismo »**Alma parens**« u kojem slavi ovog franjevačkog **Prvaka** i ističe ga kao **Zastavonošu u borbi s modernim ateizmom i u dialogu post-koncilskog ekumenizma**. **Svečano otvaranje Kongresa, stručno obrađena Duns Skotova problematika i ekumenska komemoracija u Dunsu** dokazali su da su predviđanja i nade Sv. Oca bile generalna linija svih rasprava, diskusija, koncerata i recepcija i u Oxfordu, i u Edinburghu, i u Dunsu, i u Cambridgeu.

11. rujna, u nedjelju, u 20 sati bio je svečani otvor Kongresa. Prisustvovalo je: 8 Biskupa na čelu s Apostolskim Legatom mons Higinom **Cardinale**, Anglikanski Biskupi Oxforda i odličnici Anglikanske zajednice, Ministar prosvjete Roberts, u ime Kraljice Elizabete, tri franjevačka Generala, Načelnik Oxforda i predstavnici univerza. Poslije pozdravnih govora Biskupa, pročitavanja Poslanice Kraljice Elizabete Kongresu i zahvale o. Balića predstavnicima crkvenih, civilnih i sveučilišnih vlasti, obavljeno je otkriće **spomen-ploče u crkvi Marije Djevice**, u čast 700-godišnjice Duns Skotova rođenja koja je sada u posjedu anglikanaca, a oni su je velikodušno ustupili za svečanu inauguraciju ovog Kongresa.

Poslije otkrića spomen-ploče, popeo se je na pult mons **Cardinale** i održao polsatnu konferenciju o značenju velikog Papinskog Apostolskog Pisma »**Alma Parens**«. Kao Legat istakao je povijesne veze između Oxforda i Svete Stolice. Martin II g. 942. proglasio je Oxford akademijom, a Inocent III g. 1214 proglasio ga je Univerzom. Mons Cardinale, je zatim naglasio da kao Nadbiskup želi počastiti »**jednog od najvećih filozofa i teologa svih vremena**«. I čestita Velikoj Britaniji, majci velikana, koja se ponosi da je Duns Skot njezin.

Dalje je Papin Legat naglasio da on ovaj Kongres promatra kao akt reparacija nad falsificiranom uspomenom i nad aktom profanacije nad Duns Skotom kad je zloglasni **T. Cromvell 1555. naredio svećeniku Rikardu Lytonu da u Oxfordu poruši i uništi sve što podsjeća na Suptilnog Doktora, i da se javno spale njegova djela**.

I sad je mons Cardinale počeo raspravljati: **koliko su Duns Skotova djela korisna za sadašnje pokoljenje** u istraživanju vrijednosti života i stvaranja »**nove intelektualne sinteze**«. Da to očividno pokaže i dokaže, osvrnuo se na sve bitne — kristološke i marijanske — točke Skotove nauke trasirajući, ukratko, a točno i jasno, **magistralnu sintezu skotizma** koja je kadra svakoga oduševiti da proučava djela ovog oštroumnog filozofa — teologa. Na poseban je način naglasio odlučujući Skotov doprinos u obrani **Imakulate**. Taj njegov imakulatistični nauk jest **logični karolarij njegove veličanstvene teze o apsolutnom primatu Krista u djelu stvaranja**.

Sjajno predavanje mons Cardinalea, uz sretni završetak o **odnosu Skotove ideologije s modernom mišlju** — ostavilo je dubok utisak na svu izabranu **ekumensku publiku** — i to baš u crkvi posvećenoj Mariji Djevici, gdje je Duns Skot molio, razmišljao i stvarao plan odbrane **njezine Bezgrješnosti**.

Za vrijeme Kongresa 12. i 13. u Oxfordu te 14, 15. i 16. u Edinburghu, glasoviti učenjaci: Biskupi, dijecezanski svećenici i redovnici, profesori filozofije, teologije, te univerzitetski profesori: katolici, anglikanci, protestanti, pokršteni Židovi i Egipćani razradili su čitavu Skotovu problematiku. I to objektivno, stručno — i oduševljeno! Napose ističem predavanje tajnika Svete Kongregacije kršć. nauka mons Parentea — o ljudskoj slobodi, te Isusovca — Rektora Gregorijane P. Dhanisa o Skotovoj nauci o Kristovu primatu u stvaranju; univerzitetskog profesora (civila) Dra Waltera Hoerresa o platonizmu kod Duns Skota; O. Connara, profesora u Notre Dame u USA, o teologiji kao znanosti po Duns Skotu; sveučilišnog profesora (civila) u Rimu Petruzellisa o neizmjernosti Boga prema nauci sv. Tome i Duns Skota; sveučilišnog profesora u Edinburghu Torrancea (anglikanca) o odnosu Kalvinove nauke prema Duns Skotu; prof. Mauricija De Gendillaca (Francuza civila): o problemu socijalnog fakta i temelja političkog zakona po Duns Skotu; prof. u Kairu Madkoura D'Ibrahima: Duns Skot u odnosu na Avicennu i Averroesa; sveuč. prof. (pokršteni Židov) Raj. Klibanskoga, u Montrealu (Kanada): o Duns Skotu i Echartu itd.

Nastupilo je s predavanjima i komunikacijama 150 filozofa teologa. I **hrvatska grupa** je bila dosta jaka: iz Rima su došli: o. Balić, organizator Kongresa, prof. O. Brlek, prof. P. Hadrijan Borak, kapucin, članovi Skotistične Komisije: dr fra Ivan Jurić i dr. fra Petar Čapkun-Delić, a iz Jugoslavije su došli: Preuzv. dr Franjo Franić, splitski Biskup, prof. dr fra Ignacije Gavran iz Sarajeva, P. Miljenko Belić, isusovac iz Zagreba, o. Kržanić i o. Markoč iz Makarske. Još je iz Rima bio o. A. Matanić, a iz Zagreba: P. T. Šagi-Bunić i O. Duda, profesori teološkog fakulteta iz Zagreba, bili su zapriječeni doći, ali su poslali svoje komunikacije. Bio je prisutan i dr. Keilbach, nekoć prof. u Zagrebu a sada u Münchenu, i p. Serafin Zečević, bosanski misionar u Kanadi. Svi su oni držali komunikacije.

Posljednji dan bila je vanjska manifestacija u Dunsu. Tu, u High School, obavljen je **ekumenski simpozij**. Uvodni govor je držao edinburški Nadbiskup Gray, zatim su govorili franj. Generali Koser i Heiser, u ime anglikanske zajednice govorili su Neville

Davidson i njihov dekan Edinburgha preč. Martineau. Poslije govora i blagoslova Nadbiskupa iz Glazgova D. Scalana, zajednički je ispjevan psalam 23. Slijedilo je u Duns Castlu **otkriće stupa** na mjestu gdje se po tradiciji Duns Skot rodio, i **otkriće spomenika** u javnom parku, sjajno djelo kipara Fritschlera. Uspjeh je ovog Kongresa vrlo značajan. Najbolji su dokumenat statistike. Vrlo je interesantno sudjelovanje učenjaka mnogih naroda: 54 Talijana, 12 Španjolaca, 10 Francuza, 17 sjevernih i južnih Amerikanaca, 12 Nijemaca, 12 Hrvata, 15 Engleza i Iraca, 5 Belgijanaca i Nizozemaca, 2 Poljaka, 2 Jordanca, 3 Egipćana, i po jedan Mađar, Austrijanac, Sirijanac i Kinez.

Dijecezanskih svećenika bilo je 30, Franjevaca Manje Braće 67, Konventualaca 5, Kapucina 3, Dominikanaca 5, Isusovaca 6, civilnih profesora 12, Biskupa 3, Nadbiskupa 2 i Papin Legat Cardinale. Ovi filozofi i teolozi obradili su sve glavne teze Duns Skotove problematike. Oni su svi bili pod ugodnim dojmom Apostolskog pisma Pavla VI, pa su — **s novim duhom i toplom simpatijom** raspravljali svu ideologiju Duns Skotovu i osvijetlili mnoge teške probleme, tako da ovaj Kongres, veli »L. Osser. Romano« (nro 210), nadilazi hladne podatke kronike, i izradio je čvrste povijesne vrednote. On će u kulturnom svijetu i u religioznim krugovima značiti »važnu etapu u procesu teološke dozrelosti, u nizu susreta s exponentima raznih kulturnih tendencija i dijaloga između raznih konfesija«. A to zato, jer je, tvrdi Sveti Otac Pavao VI, Duns Skot uzdigao svoju plamteću spekulaciju do neba na čvrstoj bazi: izvrsnosti ljubavi nad svakom znanošću, univerzalnog primata Kristova uz čiji bok blista u istočnoj ljepoti Djevice, i suverenih ideja evanđeoske Objave.

Dalje piše »L. Osservatorre« da svi koji su u srdačnim odnosima prijateljstva s kat. Crkvom **ne mogu se oprijeti »čaru umovanja franjevačkog učitelja koji je znao svesti u teološke termine duh i ideal Asiškoga Sirotana«.**

I zaključuje: Duns Skot ne pripada samo svome narodu i svome Redu, već **on pripada »čitavom čovječanstvu«.** Snaga njegove vjere i čar njegove misli **»ima univerzalne, kozmičke vibracije«.** Pa vatikanski organ zaključuje: »U ekumenskoj perspektivi Ivan Duns Skot tvori most povezanosti između Rima i raznih konfesija u anglikanskom svijetu. Posebno **»u Saborskoj klimi njegov je nauk — živ i aktuelan«.** Pavao VI i Crkva časteći Duns Skota: **»Crkva i znanost časte jednog dobrotvora čovječanstva.«** L'Osser. Romano (nro 246, od 24—25. X) objelodanio je na talijanskom vrlo značajni govor **Mons Cardinalea,** službenog komentatora Papinog Apostolskog Pisma, »Alma Parens«. Samo ću citirati nekoliko njegovih misli doslovno:

»Skot je pretvorio u metafizički jezik — **prelijepi franjevački**

ideal savršenstva i žara serafinske duše«.

Citiram glasovitog Hopkinsa koji je rekao o Skotu da je **»najrjeđi otkrivač stvarnosti«.**

»Duns Skot je preteča socijalnih teorija posljednja tri stoljeća.

U njegovim spisima možemo naći klicu **moderne političke i socijalne znanosti**«.

»Budući da je Duns Skot uzvisio ljudsku osobu u njezinoj psihološkoj autonomiji i njezinim temeljnim pravima... on je još u ono doba zauzeo stav — **protiv totalitarnih sistema**«.

Mons Cardinale tvrdi: »Temeljna ortodoksija njegova nauka, koji se općenito predavao u Velikoj Britaniji kroz tri stoljeća prije prekida sa Sv. Stolicom, i njegova ljubav za autentičnu **tradiciju** predstavljaju solidnu bazu za **dijalog između kršćana i čitavog čovječanstva**«.

Netko je rekao: Duns Skot je »čovjek za sva vremena«. Iz tog je Papin Legat i Komentator zaključio: Budući da je Skotov golemi napor bio da dovede u sklad rastuće potrebe i zahtjeve njegova vremena s **tradicijom Crkve**;

budući da je on iskreno istraživao istinu u Kristovoj ljubavi;

budući da je njegov **irenični** stav bio pogodan za otvaranje i raspravljanje problema, stoga je Duns Skot: »il suo valore come modello ideale per il dialogo« — »Njegova je vrijednost **idealni uzor za dijalog**«.

***

Mp. o. Balić bere plodove svoga 40-godišnjeg proučavanja Duns Skota i 30-godišnjeg napornog rada, sa svojim inteligentnim i revnim suradnicima, pri kritičnom izdanju autentičnih Skotovih djela. Već je objelodanio 8 debelih svezaka. O tom uzorno kritičnom izdanju Mons Cardinale je u svome svečanom govoru pred 200 teologa i filozofa ovo doslovno rekao: »Kritično izdanje djela Suptilnog Doktora jest **jedan od najvećih događaja ovog stoljeća** («uno dei più grandi avvenimenti di questo secolo») na području tekstualne kritike, za koji moramo na poseban način zahvaliti («dobbiamo ringraziare in modo particolare il p. Carlo Balic»), jer »danas možemo čitati Skota po njegovim vlastitim zaslugama«. Prisustvovao sam jednoj grupi odličnih kongresista u predvorju oksfordske univerze. Skupili su se okolo Mons Cardinalea neki ugledni prelati i učenjaci. Isticali su sjajni uspjeh I dijela Kongresa u Oxfordu. Svi su hvalili o. Balića i tad se Papin Legat izrazio o njemu: »P. Balić e davvero un uomo meraviglioso« — O. Balić je divan čovjek! Svršio je Kongres koji je on zamislio, organizirao i ostvario. Kongres je izglasao **peticiju na Sv. Stolicu za kanonizaciju Ivana Duns Skota, časnoga sluge Božjega. Vitezu svome Imakulata će se odužiti. On je bio njezin Doktor — Marijanski i Suptilni.** Netko je dobro rekao: **Duns Skot ne bi mogao biti Suptilni da nije bio Anđeoski!**

Dr fra Krsto KRŽANIĆ